

УДК 007:304:070 (438): 327 (477)

ОБРАЗ УКРАЇНИ У ПОЛЬСЬКОМУ ТИЖНЕВИКУ «POLITYKA» ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

КОНСЕВИЧ Ольга, асп.

Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, вул. Мельникова, 36/1, м. Київ, 04119, Україна, e-mail: Liza.frnk@gmail.com.

Події в Україні після Революції гідності вплинули на сприйняття країни у світових ЗМІ. Для Польщі стабільність і мир в Україні означають безпеку власних кордонів та подолання політичної кризи у Європі. Громадсько-політичний тижневик «Polityka» є одним із найвпливовіших у Польщі. Він активно висвітлював протести на Євромайдані, наслідки анексії Криму та конфлікту на Сході, перемовини світових політиків для врегулювання української кризи.

У статті проаналізовано матеріали тижневика, які сприяли формуванню образу України на сучасному етапі. Як з'ясувалося під час дослідження, Україну сприймають як «країну сусіда», «постраждалу країну», «демократичну країну». Росія ж навпаки сприймається як «країна-агресор». Окремо слід зазначити, що польська преса звернула увагу на розбудову громадянського суспільства в Україні, представниками якого називають активістів Євромайдану, волонтерів, молодих депутатів парламенту, обраних у 2014 р.

Ключові слова: Україна, Польща, ЗМІ, громадсько-політичні тижневики.

Вступ. Мітинг на майдані Незалежності в Києві 21 листопада 2013 р. поклав початок Революції гідності. У 2014 р. закордонні ЗМІ активно висвітлювали трагічні події у столиці України, наслідки анексії Криму та конфлікту на Донбасі. Російсько-український конфлікт спричинив появу статей на тему політики Росії щодо сусідів, ЄС та США.

Польща як сусідня країна зацікавлена в стабільності в Україні. До того ж історично склалось так, що Росія сприймається поляками як «країна-агресор». Отож увагу до України можна пояснити: наявністю інформаційного приводу, необхідністю проаналізувати загрозу для своєї країни зокрема і мирної Європи загалом, можливістю згадати про «старі образи» (катинський розстріл, катастрофа Ту-154 в Смоленську).

На тлі всіх вищезгаданих подій не можна не помітити те, яких змін зазнає образ України. Після Революції гідності закордонні ЗМІ частіше стали писати про розвиток громадянського суспільства в Україні, брати інтерв'ю й коментарі в лідерів думок, розглядати нашу країну як повноцінного члена «європейської сім'ї». Цьому сприяв не тільки протест, а й позиція нової влади. Так, 27 червня 2014 р. головами держав або урядів Європейського Союзу та Президентом України П. Порошенком була підписана Угода про асоціацію між ЄС та Україною. Наша країна підтвердила, що обрала проєвропейський вектор розвитку і декларувала прагнення до реформ.

Виникає потреба наукового осмислення формування образу України в закордонних ЗМІ після Революції гідності.

Актуальність статті впливає з необхідності комплексного аналізу текстового масиву публікацій, пов'язаних із висвітленням подій в Україні, а також реакцію країн ЄС і США на політичну ситуацію на пострадянському просторі.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні образу України в польському тижневику «Polityka» після Революції гідності. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати тематичні публікації щодо висвітлення українського питання на сторінках зазначеного тижневика; визначити події та явища, що впливають на формування образу України після Революції гідності. *Об'єкт дослідження* – польський тижневик «Polityka» (всього проаналізовано 59 номерів, хронологічні межі – кінець листопада 2013 р. – кінець грудня 2014 р.).

Методи дослідження. Використання методу контент-аналізу допомогло з'ясувати кількість матеріалів про Україну, періодичність їх появи на сторінках видань, рубрики, в яких найчастіше з'являються публікації тощо. Серед загальнонаукових і філософських методів були використані аналіз, синтез та узагальнення; вони сприяли визначенню характеру публікацій про Україну на сторінках польського тижневика, а також зрозуміти вплив тематики на формування образу країни. Історичний метод дав можливість всебічно дослідити явища і події, що сталися після 21 листопада 2013 р.

Відносини Польщі й України, польські та українські ЗМІ, стереотипи та образи, які творять медіа, досліджували такі вітчизняні журналістикознавці, як М. Бутиріна, І. Ващенко, В. Власенко, О. Германова, О. Гресько, О. Гриценко, Н. Денисюк, Л. Дмитрів, С. Кравченко, А. Кресло, Т. Лильо, Й. Лось, Б. Носова, С. Онуфрив, М. Павлюх, Т. Пасова, В. Поплавська, Ю. Романишин, Л. Руденко, Н. Сидоренко, А. Чічановський, В. Шкляр, Ю. Щегельська та ін.

Українсько-польські відносини вивчали такі закордонні науковці, як А. Гайда, В. Зайончковський, Й. Конечна-Саламатін, М. Палчевські, А. Подраза, Н. Рябінська, М. Сівець, К. Сівкевич, К. Ханнан, Й. Фоміна, В. Цісак та ін. Але цими роботами не вичерпується питання міжнародних стосунків, інформаційного та культурно-духовного обміну між європейськими партнерами, зокрема Україною і Польщею.

Тижневик «Polityka» є одним з найвпливовіших у сегменті опінієтворчих тижневиків у Польщі. Журнал був створений 1957 р. на хвилі «відлиги» після першого осуду сталінізму комуністичним діячем С. Жулкевським. У 1958–1982 рр. тижневик очолював М. Раковський – поміркований інакодумець у середовищі вищої комуністичної влади, який створив стиль видання, запросив багатьох талановитих журналістів, зокрема одного з найвидатніших репортерів ХХ ст. Р. Капусьцінського, сприяв лібералізації режиму та проникненню елементів вільної ринко-

вої економіки в 70-х рр. Згодом тижневик перейшов у власність трудового колективу (1989 р.), став кооперативом журналістів і редакторів. Зараз головний редактор – Єжи Бачинський. Згідно з результатами дослідження компанії «Polskie Badania Czytelnictwa», у 2014 р. середній наклад тижневика становив 175,7 тисяч примірників (один номер). Це найбільший наклад, якщо порівнювати з іншими суспільно-політичними тижневиками в Польщі (найближчі конкуренти: «W Sieci» – 171,5 тисяч, «Newsweek Polska» – 168 тисяч 990, «Do Rzeczy» – 154 тисячі 382) [1].

У період з 21 листопада 2013 р. до 31 грудня 2014 р. у тижневику було опубліковано 98 матеріалів, пов'язаних із темою України. До березня 2014 р. здебільшого це були статті про протести на майдані Незалежності, згодом більше уваги приділялося російсько-українському конфлікту та його впливові на міжнародну ситуацію.

Перед початком протесту тижневик опублікував статтю «Awantura o Julię» («Сварка через Юлю»; 2013. – 20 листоп.), в якій автор наголосив: «Юлія Тимошенко є більше психологічною проблемою Віктора Януковича, ніж політичною». Саме тема ув'язнення экс-прем'єра була головною в журналі, починаючи з 2011 р., коли Генеральна прокуратура України почала розслідувати справу про перевищення влади та службових повноважень під час укладання «газових» контрактів із Росією 19 січня 2009 р., а також висувати звинувачення у використанні коштів, отриманих за Кіотським протоколом, на виплату пенсій населенню в кризовому 2009 р. і порушенні процедури закупівлі автомобілів медичної допомоги для села.

У 2013 р. з'явився ще один інформпривід – нечітка позиція тодішньої влади щодо євроінтеграції України. В. Януковича неодноразово просили відпустити Ю. Тимошенко на лікування в Німеччину, а експерти наполягали, що саме від цього кроку залежить підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Але 21 листопада уряд М. Азарова прийняв рішення «зупини-

ти» процес підготовки до підписання Угоди. У цей же день у центрі Києва зібрався перший мітинг. Спочатку тижневик звернув увагу на політичні наслідки того, що сталося.

Першу статтю про Майдан уміщено в номері за 4 грудня 2013 р. – після побиття студентів у Києві в ніч на 30 листопада. «Київ у цей час є єдиним містом в Європі, де цілують європейський прапор і вигукують проєвропейські гасла», – такими словами починається публікація. У редакційному матеріалі зазначено, що це відбувається на тлі поширення євроскептицизму в країнах – членах ЄС. Протести називають словом «Майдан», як і в 2004 р. На обкладинці подано фото одного з лідерів опозиції – В. Кличка в боксерських рукавицях.

Журналістка А. Вільчак у матеріалі «Ruch się rodzi» («Народження руху») оцінює політиків, що очолили протест – А. Яценюка, В. Кличка та О. Тягнибока. «Всі три лідери здаються цілком далекими один від одного, і тільки цей момент (*протест – авт.*) об'єднав їх. Кожен із них має великі політичні амбіції, безпосередньо прагне стати президентом країни. Вони будуть конкурувати між собою» [2, с. 10], – так вважала колумністка.

В останньому номері за 2013 р. протести в Україні стали частиною підсумкового огляду. Перша стаття, цілком присвячена Майдану, з'являється в номері за 29 січня 2014 р. У матеріалі «Wolny Majdan» («Вільний Майдан») А. Вільчак висловила думку, що протест може стати «непередбачуваним, не тільки для президента Віктора Януковича, а й для його лідерів» [3, с. 6]. Такі міркування значною мірою викликані тим, що закордонні ЗМІ напружено стежили за захопленням активістами адміністративних будівель і постійними повідомленнями про можливість введення надзвичайного стану в Україні.

Тема стереотипів, що існують у Польщі щодо українців, розглянута в інтерв'ю з польським журналістом З. Щереком, який написав книжку «Прийде Мордор і нас з'їсть, або темна історія слов'ян». За словами автора, Мордор – «це сіра, невізнана, негостинна територія на сході» [4, с. 78]. Як у книж-

ках Дж. Р. Р. Толкіна, Мордор протиставляється Середзем'ю, де «ельфи – свого роду французи, хоббіти – хтось на зразок британців, і гноми, можливо, – версія німців». «Україна хоче вийти з Мордора, хоче піти на Захід – в Середзем'я» [4, с. 78], – пояснює автор. Літератор стверджує, що в Польщі продовжують жити «дурні стереотипи» щодо українців, і розповідає про сприйняття поляками протестів на Майдані: «У нашому ставленні до революції в Україні є щось неоднозначне. З одного боку, поляки готові платити гроші, щоб допомогти придбати ліки та інше. А з іншого боку, з'являються зверхні коментарі: «Навіщо їм теплий одяг? Це ж не країна третього світу» [4, с. 78].

Журналіст З. Щерек також прагнув розвінчати міф «бандерівця», з цією метою він поспілкувався з націоналістами Західної України (публікація «Bandera, zombie i Zakerzonie»; 2014. – № 12). Він нагадав, що «Слава Україні – Героям слава» – гасло УПА, яке стало своєрідним «паролем» під час протестів на Майдані.

Після протистояння 18–20 лютого 2014 р. у Києві та вбивства снайперами активістів головний редактор видання «Polityka» Є. Бачинський написав колонку під назвою «Wszyscy jesteśmy Ukraińcami» («Ми всі – українці»). «Це ніби ми знову пережили нашу власну історію: Солідарність, військовий стан, ZOMO (*польська силова структура часів комуністичної ПНР – авт.*) на вулицях, влада в паніці, моменти надії і жаху. Однак у нашій історії не було такого, як зимова страта снайперами звичайних людей, які повстали проти корумпованої і відчуженої влади. Чорний четвер 20 лютого у Києві увійде в історію України та Європи як поворотний момент...» [5, с. 9], – зазначив він.

Після втечі В. Януковича в ніч на 23 лютого 2014 р. було створено тимчасовий уряд. Тижневик зацікавила особа А. Яценюка. Колумністка А. Вільчак згадує, що цей український політик був готовий «померти за революцію» і відкинув пропозицію В. Януковича очолити уряд після відставки М. Азарова.

При цьому автор ставить собі питання: «Чи не буде Яценюк маріонеткою в руках Юлії? Він абсолютно відданий їй, але, ймовірно, розуміє, що з'явився шанс отримати політичну незалежність» [6, с. 8]. Вже після активної фази протестів у тижневикі починають використовувати на їх позначення слово «революція».

У березні 2014 р. топ-новиною стала анексія Криму і «політичні апетити» президента Росії В. Путіна. Автори статті «Druga wojna krymska» («Друга кримська війна») згадують Кримську війну 1853–1856 рр. між Російською імперією, з одного боку, та коаліцією у складі Британської, Французької, Османської імперій і Сардинського королівства, з іншого. «Крим був колись у розпорядженні слабкої Османській імперії, в даний час – постреволюційної України. В обох випадках Росія виступила в ролі агресора» [7, с. 10], – зазначено в матеріалі. Автори називають риторику Кремля «брутальною» і порівнюють із часами «холодної війни». 5 березня 2014 р. вийшла у світ не тільки ця стаття, а й матеріал під назвою «Półwysep jak wyspa» («Півострів, як острів»), а на обкладинці помістили карикатуру на В. Путіна у формі моряка з підписом «Кримська війна Путіна. У що грає Росія? Що загрожує Польщі?».

Повертаючись до теми протестів, які на березень 2014 р. перейшли в пасивну фазу, можна навести приклад матеріалу, створеного до 200-річчя від дня народження письменника й художника Т. Шевченка. Його особистість вирішили прив'язати до теми Майдану. «Де київський Майдан черпав сили? Мітингувальники на барикадах підтримували свій дух, згадуючи історичних діячів, а також міфічних – представників сучасної поп-культури. Серед постатей також був український поет Тарас Шевченко» [8, с. 76], – пише польський письменник і журналіст Е. Бендик.

Висвітлюючи тему анексії Криму польські журналісти називають захоплення території «окупацією» [9, с. 10], звертаються до історії півострова [10, с. 56] та думають про наслідки

для своєї безпеки [11, с. 12]. При цьому ситуацію в Україні оцінюють критично. «Ніхто не знає, що чекає українців. Але відомо, що темні часи попереду. Тому що не тільки Путін стоїть на шляху України до щастя. Ще складніше буде подолати корупцію, бідність, відсталість, нерівність, радикалізм...», – йдеться у статті під назвою «Wahadło wolności» («Маятник свободи»; 2014. – № 11).

Саме після подій у Криму журналісти польського тижневика починають використовувати термін «українська криза» і пишуть про санкції Заходу проти Росії. Кореспондент Л. Вуйчик оцінив дієвість санкцій у матеріалі «Nie ma wrogów, są interesy» («Немає ворогів, є інтереси»). Він зазначав: «Захід вводить санкції проти російського вторгнення в Україну. Однак, якщо б вони були реальними, Путін не посилав би війська в Крим» [12, с. 50]. В інших публікаціях подано не тільки критику ЄС, а й президента США Б. Обами, який у березні перебував із офіційними візитами в Європі. «Західна дипломатія не змогла зупинити військову анексію Криму» (2014. – № 13), – ствердив у своїй колонці експерт Аналітичного центру «Polityka Insight» В. Смочинський.

Політичні процеси тісно пов'язані з економічними. Ще на перших етапах російсько-українського конфлікту польські компанії заговорили про проблеми на ринку. Навіть ті підприємства, що звикли працювати в нестабільних регіонах, задумалися над тим, як мінімізувати збитки. Так, у варшавському офісі компанії «Serinus Energy Inc.» визнали, що розуміють ризик – велика частина природного газу й нафти перебуває у проблемних регіонах світу [13, с. 36]. Справа в тому, що «Serinus Energy Inc.» у середині липня 2010 р. опосередковано придбала 70 % акцій компанії «КУБ-Газ», безпосереднім власником 100 % акцій «КУБ-Газу» стала компанія «Loon Ukraine» (70 % тут належить «Serinus Energy», на 30 % – канадській «Cub Energy Inc.»). Основні активи «КУБ-Газу» надходять із родовищ газу в Східній Україні (Дніпровсько-Донецький басейн). Зокрема, компанія

розробляє Ольгівське, Макіївське, Північно-Макіївське, Вергунське і Крутогоровське родовища в Луганській області [14]. До слова, «Serinus Energy Inc.» – юридична особа, утворена в результаті реорганізації компанії «Kulczyk Oil Ventures Inc», якою володів нині покійний Ян Кульчик – один із найбагатших людей Польщі.

Внаслідок складних відносин Росії та ЄС постраждали польські садоводи. У відповідь на євросанкції Росія ввела ембарго на експорт польських фруктів та овочів. Московські урядовці наполягали на тому, що Польща систематично порушує фітосанітарні норми, прийняті у РФ. Російські інспектори, зокрема, занепокоєні, що польські фрукти можуть бути заражені плодовою мушкою. У Варшаві ж стверджували, що польська продукція відповідала й відповідає найвищим стандартам якості, а рішення Росії має виключно політичний характер. Польща загалом набагато більше імпортує з Росії, ніж експортує до неї – відповідно продукція та сировина вартістю 11 та 24 мільярди доларів [15].

Поляки сподівались на парламентські вибори в Україні 2014 р., бо прагнули легалізувати тимчасове керівництво країни. Журналісти стежили за протистоянням П. Порошенка та Ю. Тимошенка. Якщо остання діячка знайома читачам із часів «газових процесів», то зараз більше уваги приділяли особистості П. Порошенка. «Він був одним із лідерів Помаранчевої революції у 2004 році. Йому належить «5-й канал», що здобув блискучу репутацію, демонструючи справжню картину подій на Майдані. Потім Порошенко був головою Ради національної безпеки і міністром закордонних справ. Але також в команді Миколи Азарова очолив Міністерство економіки. Він відомий завдяки його гострому конфлікту з Юлією Тимошенко. Під час другого Майдану (спонсором якого він був) мав помірковану позицію» [16, с. 8], – зазначає у своїй колонці А. Вільчак.

Після парламентських виборів і загострення ситуації на Сході польські журналісти звернули увагу на дилему, яку мала

вирішити нова влада: допустити кровопролиття й зберегти авторитет чи втратити контроль над тим, що відбувається, і домовлятися із сепаратистами. «Сценографія протестів на Східній Україні, їх мова, аргументи учасників – мов криве дзеркало Майдану... Протест – мирний, має підтримку місцевої громади. Є бутерброди, як і в Києві, прихильники забезпечують сигаретами і дровами: навіть система опалення (металеві бочки) та сама» [17, с. 12], – пише А. Вільчак згодом.

На початку конфлікту поляки розглядали сепаратистів як меншість, яка не здатна вплинути на ситуацію і «тренується перед 9 травня». «Майже 72 % жителів Донеччини не хочуть збройного протистояння... Одна чверть хотіла би приєднатися до Росії» [18, с. 11], – така статистика наводиться в колонці під назвою «Ukraina zakrepa kurki» («Україна закручує крани»). Усю серйозність ситуації наші сусіди починають розуміти після появи озброєних сепаратистів, захоплення адмінбудівель і боїв у Слов'янську – 13 квітня 2014 р. українська влада розпочала в місті антитерористичну операцію. Польські публіцисти чітко наголошують: конфлікт на Сході – не громадянська війна; росіяни не хочуть законної влади в Україні (2014. – № 19).

Донецьк, ситуацію в якому розхитували весь квітень, у тижневику називають «символом європейських прагнень України» [19, с. 40] (на стадіоні «Шахтар» у Донецьку проводили матчі Євро-2012), «мегаполісом із затишними куточками і вузькими вулицями». Не Слов'янськ чи Краматорськ, а Донецьк називають тим містом, в якому будуть тримати оборону бойовики.

У травні 2014 р. «Polityka» на позначення конфлікту починає використовувати термін «гібридна війна». Л. Вуйчик констатує: «Неоднозначність у цей час є найпотужнішою зброєю росіян. Це не спокій, але й не війна. На Схід України, як раніше в Крим, ідуть озброєні до зубів «зелені чоловічки», але чи то озброєні цивільні чи військові? Що роблять російські підрозділи на кордоні з Україною? Вони проводять навчання чи готуються до вторгнення?» [20, с. 16].

Конфлікт не міг не вплинути на ставлення до України і Росії. Польський журналіст та письменник Д. Пассент у своїй колонці розмірковує над заявою філософа й автора тижневика «Przegląd» Б. Лаговського про сприйняття України в Польщі. «Ця країна сприймається як провінція, за яку Польща бореться з Росією» (2014. – № 15. – С. 85], – цитує він Б. Лаговського. Сам же Д. Пассент наголошує: «З нашої точки зору, чим Росія менша і слабша, тим безпечніше відчувається Польща. Знаючи історію, складно цьому дивуватися. Я маю на увазі Росію сьогоднішню, яка стоїть за Путіна, а не Росію ідеальну. Інша справа, якби Росія була Швецією. З такою Росією ми б із задоволенням пустилися у всі тяжкі. Але для танго потрібні двоє, а Путін танцювати з нами не хоче».

А от висвітлення польськими ЗМІ українського питання автор порівняв із «похміллям», яке відчувається через те, що «справи йдуть не так, як нам би хотілося». «Польща, – зазначає в «Rzeczpospolita» Є. Качинський, – яка сильніше за всіх підбурювала українців до боротьби, малювала їм маршрути на Захід, кричала «ми з вами» погоджується тепер на те, щоб залишити цю країну у сфері російського впливу взамін за посилення польської безпеки», тобто за кілька тисяч західних військових на нашій території (до чого, додамо від себе, ніхто не прагне, побоюючись дратувати ведмедя)» (с. 85), – наголошує колумніст.

Ще однією подією, яка змусила поляків аналізувати політичну ситуацію в Україні, стали вибори президента 25 травня 2014 р. «Раніше українські вибори нагадували голосування за рятівників. Всі думали, що вони проголосують, а обранці створять чудо. Принаймні зараз ніхто не має ілюзій», – підсумовує З. Щерек у статті «Fabryka gorzkiej czekolady» («Фабрика чорного шоколаду»; 2014. – № 22. – С. 116).

Про наступний сплеск уваги до українського питання можна говорити після 17 липня 2014 р., коли неподалік Грабового Донецької області зенітним ракетним комплексом

«Бук» російського виробництва було збито «Боїнг–777» компанії «Malaysia Airlines». Унаслідок катастрофи загинули всі пасажери та екіпаж (загалом 298 осіб). Польські журналісти висловили думку, що катастрофа малайзійського літака парадоксально дає В. Путіну шанс вийти переможцем у ситуації з конфліктом в Україні, бо він чітко відмежувався від бойовиків. «Вважаю, що посилення на те, що територія падіння контролюється так званими проросійськими сепаратистами, абсолютно безпідставне, тому що не вони, а інша сторона постійно обстрілює цю територію» [21], – йшлося в одній із заяв В. Путіна, поширеній на сайті Кремля. Більше того, Росія наполягала на повноцінному, повноформатному й об'єктивному міжнародному розслідуванню катастрофи згідно з відповідною резолюцією Ради Безпеки ООН.

Деякі колумністи дуже емоційно відреагували на трагедію. С. Тим назвав катастрофу «соромом, який увійде в історію» [22, с. 97] і запитав, чи довго Європа буде терпіти президента Росії: «Чи ви не бачите, що Путін підпалює континент? Він не залишить це, не зупиниться, бо не може. Хоче принести росіянам нові перемоги». Загалом у матеріалах про Росію постійно з'являються словосполучення «імперські амбіції» та «озброєна агресія» [23, с. 48]. В. Путіна називають «голим королем» [24, с. 56], подають на нього карикатури.

У вересні 2014 р. журналісти починають стежити ще за одним містом на Донбасі – Маріуполем. Після протистояння у травні, коли в місті загинули 9 жителів, а десятки були поранені, його можливе захоплення бойовиками розглядали як великий крок назад. «Найбільший кошмар, який може трапитися з жителями Маріуполя на Азовському морі, є повторення Донецька чи Луганська, а саме облоги міста. Вони особливо стурбовані численними біженцями, які останнім часом прибули до міста. Вони думали, що буде безпечно і Київ не втратив контроль над територією. Проте, кілька днів тому в сусідній Новоазовськ увійшли російські танки і піхота. Відстань звідти до Маріуполя

становить всього 40 км» [25, с. 8], – зазначають автори статті «Pod ostrzałem» («Під вогнем»).

Якщо під час Революції гідності Майдан розглядали як об'єднуючий чинник нації, то через конфлікт на Сході журналісти стали звертати все більше уваги на суперечності між Заходом і Сходом. З. Щерек зробив репортаж зі Львова і подав такі думки мешканців міста: «Треба віддати Донбас росіянам. Віддати, відгородитися стіною, забути й будувати нормальну країну» [26, с. 108].

На думку української дослідниці О. Ігнатової, «сучасний образ України у Польщі формується відповідно до двох чинників – стереотипів про Україну та українців, що виникли впродовж минулих сторіч, та подій, які відбуваються в Україні на сучасному етапі» [27, с. 499]. Ми згодні з цим твердженням і, проаналізувавши публікації тижневика «Polityka», виділили три образи України: «країна-сусід», «постраждала країна», «демократична країна».

Образ «країна-сусід» стає найпомітнішим, коли Україна переживає складні історичні події. Після приєднання до ЄС у 2004 р. Польща як найуспішніший сусід України вважає своїм боргом цікавитися нашими справами й допомагати. Саме тому в тижневику є матеріали, присвячені євроінтеграції України, критика В. Януковича за активне співробітництво з Росією, великі очікування на зміни після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Через конфлікт на Сході Польща теж відчула занепокоєння і почала більше дбати про безпеку своїх кордонів – саме Україна відділяє країну від Росії.

Образ «постраждалої країни» формується після анексії Криму та окупації Донбасу. Поляки стежили за всіма етапами конфлікту (початком агресії, проведенням антитерористичної операції, переговорами «нормандської четвірки») (Україна, Росія, Франція, Німеччина). Росія представляється «агресором» – часто це твердження обґрунтовується

за допомогою екскурсів в історію (матеріали «Jak saowie Krym przejmowali» («Як царі захоплювали Крим») [10] та «Nienasycenie» («Невситимість») [23]. Та й старі образи дають про себе знати: Польща досі незадоволена розслідуванням катастрофи літака Ту-154 під Смоленськом у 2010 р., де загинув президент Польщі Л. Качинський, кілька високопосадовців країни, громадських діячів і представників духовництва. Наприклад, в одному з матеріалів публіцист Ц. Михальський наголошує, що не вірить Росії, так само, як не вірить сльозам політиків після Смоленської трагедії [28, с. 17].

Образ «демократичної країни», що розбудовує громадянське суспільство, формується завдяки протестам на Майдані, активності волонтерів під час протистояння на Сході, проведенню виборів парламенту і президента та доступу до керівних посад молодих політиків, активістів. Якщо польські журналісти критичні до політиків, які очолили протест – А. Яценюка, О. Турчинова, О. Тягнибока, В. Кличка, і тих, хто знову прийшов до влади – П. Порошенко, Ю. Тимошенко, то нові обличчя сприймалися позитивно. Наприклад, у публікації «Heroina z okorów» («Героїня з окопів») українська журналістка та громадська діячка Т. Чорновол змальована як «символ українського повстання» (2014. – № 43. – С. 50). Журналісти стежили за її передвиборною кампанією і схвально відгукувалися про те, що вона отримала місце в парламенті.

Слід зазначити, що за досліджуваний період у матеріалах не з'являлося такого словосполучення, як «Революція гідності». Найчастіше журналісти писали: «Майдан», «Євромайдан», «протести на Євромайдані», «Єврореволюція». Але ми вживаємо у назві статті саме цей термін, бо він об'єднує в собі всі суспільні та політичні зрушення, що відбулися після Євромайдану.

Висновки. Отож можемо зробити висновки, що сприйняття України в польському громадсько-політичному тижневи-

ку «Polityka» було сформовано на основі суспільно-політичних подій у нашій країні та їх впливу на загальнополітичну ситуацію у світі. Виокремлено такі образи України, як «країна-сусід», «постраждала країна», «демократична країна». Вони чітко відрізняються від образу Росії у тижневику: «країна-агресор» (провокування конфлікту), «авторитарна країна» (утиски російської опозиції, порушення прав людини).

Піки цікавості до подій в Україні були зафіксовані в такі періоди: після розстрілу «Небесної Сотні» 18–20 лютого, анексії Криму, захоплення Слов'янська та Краматорська, президентських виборів 25 травня 2014 р., позачергових парламентських виборів 26 жовтня того ж року, зростання кількості загиблих на Донбасі внаслідок обстрілів Донецька та Луганська, Іловайського котла та боїв за Донецький аеропорт.

З 21 листопада 2013 р. до 31 грудня 2014 р. у польському тижневику було опубліковано 98 матеріалів, які пов'язані з темою України. Найчастіше вони з'являлись у рубриках: «Світ», «Авторські колонки», «Суспільство», «Історія». Про Україну писали такі автори: А. Вільчак, З. Щерек, С. Тим, Л. Вуйчик, П. Андрусечко.

Тижневик «Polityka», як один із найвпливовіших у Польщі, сформував позитивний образ України, як країни, яка прагне демократичного розвитку, протистоїть агресії Росії, зробила проєвропейський вибір. Деякі статті присвячено розвитку громадянського суспільства, рушійною силою якого вважають активістів Євромайдану та волонтерів. До політиків формується більш критичне ставлення. Українських високопосадовців закликають до чітких дій у протистоянні «російській агресії» та тіснішої співпраці з активістами.

Таким чином, Польща, як ніхто інший, зацікавлена в демократичних змінах та інтеграції України в європейський простір. Демократичний і мирний розвиток України, у свою чергу, приведе до стабільності Польщі в зовнішньополітичному та зовнішньоекономічному аспектах.

1. «Do Rzeczy» i «Wprost» ostro w dół. «Polityka» o 20 tys. egz. wyżej od «Newsweeka» [Electronic resource] // Wirtualnemedial.pl. — 20.03.2015. — Reference: <http://www.wirtualnemedial.pl/artykul/do-rzeczy-i-wprost-ostro-w-dol-polityka-o-20-tys-egz-wyzej-od-newsweeka>. — Accessed: 10.12.2015.
2. Wilczak J. Ruch się rodzi / J. Wilczak // Polityka. — 2013. — № 50. — S. 10.
3. Wilczak J. Wolny Majdan / J. Wilczak // Tam samo. — 2014. — № 5. — S. 6.
4. Sobolewska J. Synowie buraczanych pól / J. Sobolewska // Tam samo. — № 6. — S. 78—79.
5. Baczyński J. Wszyscy jesteście Ukraińcami / J. Baczyński // Tam samo. — № 9. — S. 9.
6. Wilczak J. Kamikadze i Wspólnicy / J. Wilczak // Tam samo. — № 10. — S. 8.
7. Przełomiec M. Druga wojna krymska / M. Przełomiec, L. Wójcik // Tam samo. — 2014. — № 10. — S. 10.
8. Bandyk E. Oni wszyscy z niego / E. Bandyk // Tam samo. — 2014. — № 10. — S. 76.
9. Winiecki J. Dziwna wojna / J. Winiecki // Tam samo. — № 11. — S. 10.
10. Besala J. Jak carowie Krym przejmowali / J. Besala // Tam samo. — № 11. — S. 56.
11. Їwieluch J. Kto nas obroni / J. Їwieluch // Tam samo. — № 11. — S. 12.
12. Wójcik L. Nie ma wrogów, są interesy / L. Wójcik // Tam samo. — № 12. — S. 50.
13. Grzeszak A. Bombowe interesy / A. Grzeszak // Tam samo. — № 13. — S. 36.
14. Serinus Energy с активами в Украине во II кв. сократила чистую прибыль в 15,9 раза [Електронний ресурс] // oilnews.com.ua. — 14.08.2015. — Режим доступа: http://oilnews.com.ua/a/news/Serinus_Energy_s_aktivami_v_Ukraine_vo_II_kv_sokratila_chistuyu_pribil_v_159_gaza/219133. — Дата доступа: 10.12.2015.
15. Яблука розбрату [Електронний ресурс] // polradio.pl. — 31.07.2014. — Режим доступа: <http://www.polradio.pl/5/39/Artykul/177748>. — Дата доступа: 08.11.2015.

16. Wilczak J. Poroszenko czy Tymoszenko / J. Wilczak // *Polityka*. — 2014. — № 14. — S. 8.
17. Wilczak J. Wielki chaos / J. Wilczak // *Tam samo*. — № 16. — S. 12.
18. Kwiatkowska-Moskalewicz K. Ukraina zakręca kurki / K. Kwiatkowska-Moskalewicz // *Tam samo*. — № 18. — S. 11.
19. Kwiatkowska-Moskalewicz K. Twierdza Donieck / K. Kwiatkowska-Moskalewicz // *Tam samo*. — № 29. — S. 40.
20. Wójcik L. Wojna typu zgaduj-zgadula / L. Wójcik // *Tam samo*. — 2014. — № 20. — S. 16.
21. Встреча с Премьер-министром Малайзии Наджибом Разаком [Электронный ресурс] // kremlin.ru. — 10.11.2014. — Режим доступа: <http://kremlin.ru/events/president/news/46991>. — Дата доступа: 10.12.2015.
22. Tym S. Przejście jest najważniejsze / S. Tym // *Polityka*. — 2014. — № 30. — S. 97.
23. Besala J. Nienasycenie / J. Besala // *Tam samo*. — № 31. — S. 48.
24. Krzemiński A. Car jest nagi / A. Krzemiński // *Tam samo*. — № 50. — S. 56.
25. Pieniążek P. Pod ostrzałem / P. Pieniążek // *Tam samo*. — № 36. — S. 8.
26. Szczerek Z. Po co komu Donieck? / Z. Szczerek // *Tam samo*. — № 39. — S. 108.
27. Ігнатова О. Образ України в польському тижневику «Політика» / О. Ігнатова // *Вісник Львів. ун-ту. — Сер. журналістика*. — 2004. — Вип. 25. — С. 499—504.
28. Michalski C. Przypadłość jagiellońska / C. Michalski // *Polityka*. — 2014. — № 10. — S. 17.

UDC 007:304:070 (438): 327 (477)

THE IMAGE OF UKRAINE IN THE POLISH WEEKLY «POLITYKA» AFTER THE REVOLUTION OF DIGNITY

Konsevych Olga, PhD student,

Institute of Journalism of Taras Shevchenko National University of Kyiv,
36/1, Melnykova St., Kyiv, 04119, Ukraine, e-mail: Liza.frnk@gmail.com.

Events in Ukraine after the Revolution of Dignity influenced the perception of the country in the international media. Stability and peace in Ukraine meant the security of Polish borders and solution of the political crisis in Europe. Newsmagazine «Polityka» is one of the most influential weeklies in Poland. It actively covered the protests on Euromaidan, the consequences of the annexation of the Crimea and the conflict in the East, the negotiations for the settlement of the Ukrainian crisis.

The article analyzes articles that have helped shape the current image of Ukraine. As it turned out during the study, Ukraine is seen as «neighbor», «conflict-affected country», «democratic country». Russia, on the contrary perceived as «aggressor». Separately, it should be noted that the Polish media paid attention to the development of civil society in Ukraine (Euromaidan activists, volunteers, young members of parliament elected in 2014).

Key words: Ukraine, Poland, media, weeklies, newsmagazines.

ОБРАЗ УКРАИНЫ В ПОЛЬСКОМ ЕЖЕНЕДЕЛЬНИКЕ «POLITYKA» ПОСЛЕ РЕВОЛЮЦИИ ДОСТОИНСТВА

Консевич Ольга

Институт журналистики Киевского национального университета имени Тараса Шевченка, ул. Мельникова, 36/1, м. Киев, 04119, Украина, e-mail: Liza.frnk@gmail.com.

События в Украине после Революции достоинства повлияли на восприятие страны в мировых СМИ. Для Польши стабильность и мир в Украине означают безопасность собственных

границ и преодоление политического кризиса в Европе. Общественно-политический еженедельник «Polityka» является одним из самых влиятельных в Польше. Он активно освещал протесты на Евромайдане, последствия аннексии Крыма и конфликта на Востоке, переговоры мировых политиков по урегулированию украинского кризиса.

В статье анализируются материалы еженедельника, которые способствовали формированию образа Украины на современном этапе. Как выяснилось в ходе исследования, Украину воспринимают как «страну-соседа», «пострадавшую страну», «демократическую страну». Россия же наоборот воспринимается как «страна-агрессор». Отдельно следует отметить, что польская пресса обратила внимание на развитие гражданского общества в Украине, представителями которого называют активистов Евромайдана, волонтеров, молодых депутатов парламента, избранного в 2014 г.

Ключевые слова: Украина, Польша, СМИ, общественно-политические еженедельники.

1. «Do Rzeczy» and «Wprost» down sharply. «Polityka» about 20 thousand. copies. above the «Newsweek» [Electronic resource] // Wirtualnemedi.pl. — 20.03.2015. — Reference: <http://www.wirtualnemedi.pl/artykul/do-rzeczy-i-wprost-ostro-w-dol-polityka-o-20-tys-egz-wyzej-od-newsweeka>. — Accessed: 10.12.2015.

2. Wilczak J. The movement is born / J. Wilczak // Polityka. — 2013. — № 50. — S. 10.

3. Wilczak J. Free Maidan / J. Wilczak // Ibid. — 2014. — № 5. — S. 6.

4. Sobolewska J. The sons of beet fields / J. Sobolewska // Ibid. — № 6. — S. 78—79.

5. Baczyński J. We are all Ukrainians / J. Baczyński // Ibid. — 2014. — № 9. — S. 9.

6. Wilczak J. Kamikaze & Partners / J. Wilczak // Ibid. — № 10. — S. 8.

7. Przelomiec M. The Second Crimean War / M. Przelomiec, L. Wójcik // Ibid. — № 10. — S. 10.

8. Bendyk E. They're all out of it / E. Bendyk // Ibid. — № 10. — S. 76.

9. Winiecki J. Phoney war / J. Winiecki // Ibid. — № 11. — S. 10.

10. Besala J. How kings took over Crimea / J. Besala // Ibid. — № 11. — S. 56.

11. Ćwieluch J. Who will protect us / J. Ćwieluch // Ibid. — № 11. — S. 12.
12. Wójcik L. There are no enemies, there are interests / L. Wójcik // Ibid. — № 12. — S. 50.
13. Grzeszak A. Bomb interests / A. Grzeszak // Ibid. — № 13. — S. 36.
14. Serinus Energy with assets in Ukraine in the II quarter. reduced net profit of 15.9 times [Electronic resource] // oilnews.com.ua. — 14.08.2015. — Reference: http://oilnews.com.ua/a/news/Serinus_Energy_s_aktivami_v_Ukraine_vo_II_kv_sokratila_chistuyu_pribil_v_159_raza/219133. — Accessed: 10.12.2015.
15. Apples of discord [Electronic resource] // polradio.pl. — 31.07.2014. — Reference: <http://www.polradio.pl/5/39/Artykul/177748>. — Accessed: 08.11.2015.
16. Wilczak J. Poroshenko or Tymoshenko / J. Wilczak // Polityka. — 2014. — № 14. — S. 8.
17. Wilczak J. The great chaos / J. Wilczak // Ibid. — № 16. — S. 12.
18. Kwiatkowska-Moskalewicz K. Ukraine will turn off taps / K. Kwiatkowska-Moskalewicz // Ibid. — № 18. — S. 11.
19. Kwiatkowska-Moskalewicz K. Fortress Donetsk / K. Kwiatkowska-Moskalewicz // Ibid. — № 29. — S. 40.
20. Wójcik L. War-type quiz / L. Wójcik // Ibid. — № 20. — S. 16.
21. Meeting with Malaysian Prime Minister Najib Razak [Electronic resource] // kremlin.ru. — 10.11.2014. — Reference: <http://kremlin.ru/events/president/news/46991>. — Accessed: 10.12.2015.
22. Tym S. Przejście jest najważniejsze / S. Tym // Polityka. — 2014. — № 30. — S. 97.
23. Besala J. Insatiability / J. Besala // Ibid. — № 31. — S. 48.
24. Krzemiński A. The King is naked / A. Krzemiński // Ibid. — № 50. — S. 56.
25. Pieniążek P. Under the fire / P. Pieniążek // Ibid. — № 36. — S. 8.
26. Szczerek Z. Who needs Donetsk? / Z. Szczerek // Ibid. — № 39. — S. 108.
27. Ignatova O. The image of Ukraine in the Polish weekly «Politika» // Visnyl Lvivskogo Universitetu. — Series journalism. — 2004. — Vol. 25. — P. 499—504.
28. Michalski C. The condition Jagiellonian / C. Michalski // Polityka. — 2014. — № 10. — S. 17.

Стаття надійшла до редакції 10.12.2015